

ББК 86

Мал 18

Маліноўскі Яўген

Парусія: псіхалогія прысутнасці. — Баранавічы : Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны”, 2007. — 260 с., іл.

ББК 86

Грамадскае аб'яднанне
“Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны” 2007
© Афармленне Уладзімір Гундар

Прыісці да гэтай веры

Промова

Плановае спадарства! Вы трымаеце ў руках кнігу баранавіцкага грэка-каталіцкага святара айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці”. Артыкулы з гэтай кнігі коўнэ час друкаваліся на старонках мясцовай газеты “Тэх-рэлігія” і мелі вялікі водгук у грамадстве. Сябры і прыяцельнікі ўніяцкай парафіі вырашылі сабраць ў адзінае зборнік, каго напісанае настаяцелем баранавіцкага прыходу св. Іаанна Мятрода Беларускай Грэка-Каталіцкай Царквы, надрукаваць суцэльнай кнігай.

У мінулым стагоддзі ўніяцкі святар Леў Гарошка, які ў гады Другой сусветнай вайны кіраваў у Баранавічах медычнай школай, напісаў кнігу “Навука і рэлігія”. Аўтар абвяргаў савецкія тэзісы аб шкоднасці рэлігіі, нясумяшчальнасці веры ў Бога і навукі, пераканаўча даказаў, што найбольшыя вучоныя ў аграмаднай большасці былі веруючымі людзьмі. Традыцыі архімандрыта Льва Гарошкі жывуць і працягваюцца сённяшнімі ягонымі пасьцежнікамі.

Кніга айца Яўгена Маліноўскага “Парусія: псіхалогія прысутнасці” – гэта першы вопыт псіхалогічнага абагульнення рэлігійнай і палітычнай практыкі. Хацеў бы адзначыць, што гэтую тэму сучасныя навукоўцы і святары дэлікантна абыходзяць, “пераканаўча” спасылаючыся, што сапраўдная рэлігія па-за палітыкай. Пэўна яно так і ёсць у дэмакратычным грамадстве, але не ў нас. Трэба прызнаць мужнасць уніяцкага святара, які ў сваіх разважаньнях пра Бога і існасць спалучае рэлігію і палітыку, псіхалогію і мастацтва. Праўда, айца Яўгена цікавіць не столькі сама палітыка, як правая свабода. І калі палітыка перашкаджае свабодзе, то трэба аб гэтам смела казаць. Але на такі крок сёння здольны не кожны чалавек.

Беларуская дзяржава Вялікае княства Літоўскае было прававой дзяржавай, у якой панавала воля і талерантнасць. Прыгонныя сяляне і стараверы сотнямі тысячаў беглі сюды з Расеі ад дэспатызму. Пераследаваныя на радзіме ардын-

П.17. Выбары	78
П.18. Палітыка	81
П.19. Жэрабя кінута	85
П.20. Пост	88
П.21. Пасха	91
П.22. духоўнасць	93
П.23. Характв	96
П.24. Быць	99
П.25. Тройца	102
П.26. Слава	105
П.27. Храм	108
П.28. Лішак	111
П.29. “Не хочу иметь ребенка...”	116
П.30. Радаснае ганенне	117
П.31. Вавілонская вежа тэлерэчаіснасці	123
П.32. Час асабістай прысутнасці	127
П.33. Выбранасць	131
П.34. Ад сектанцтва да еднасці	134
III	
ЭКЗІСТЭНЦЫЯ І ПАКАВАННЯ	137
III.1. Успенне	138
III.2. Аўтабіяграфічная перспектыва ўзросту	142
III.3. Гэапсыхіялагічная канфесійнасць асобы	150
III.4. Сямейная трылеза экумены	153
III.5. Прафесія маці	156
III.6. Прафесія: айцец	160
III.7. Сямейная парусія: “Сем хлябоў і дзве рыбы”	164
III.8. Вяртанне да сябе	169
III.9. Інтралог	172
III.10. У сям’і не без нарцыса	176

III.11. Любоў не раздражняецца	180
III.12. Ружанец у псіхічным развіцці адзінца	183
III.13. “Лебядзінае паляванне”	188
III.14. Містыка	189
III.15. Алтарна-педагагічны разважальнік	192
III.16. Педагагічныя прынцыпы асабістай свабоды	196
IV	
ІНТЭЛЕКТУАЛЬНАЯ ПРОПАВЕДЗЬ	203
IV.1. Псіхіка старажытнага сэнс Евангелля	204
IV.2. Час казання	206
IV.3. Вызваленне спаралізаванага	208
IV.4. “Хай будуць усе адно”	210
IV.5. Суд Божы	215
IV.6. Суд Божы	218
IV.7. Навігацыя	221
IV.8. Экзарцызм, альбо выгнанне дэманаў	224
IV.9. Перамяненне Гасподняе	226
IV.10. Pietas – Шанаванне	228
IV.11. Не судзі	230
IV.12. Багадце ад Бога	232
IV.13. “Камень, адкінуты будаўнікамі”	234
IV.14. Падвышэнне Пачэснага і Жыццядайнага Крыжа	236
IV.15. Казанне на свята Андрэя Першапакліканага	240
IV.16. Шлюбная вячэра	243
IV.17. Старое віно і новая ахвяра	245
POST-PARTOR* – СПАДКАЕМЦА	249
ГЛАСАРЫЙ	251
ЛІТАРАТУРА	253

III.10. У сям'і нэ ёсць нарцыза

Па ўзгадненні з аўтарам я публікую дыялог з ім у гэтым артыкуле: “Заўважаю за сабой некаторыя рысы нарцысізму... баюся, што гэта небяспечна для маёй сям’і”. Для Марыны гэта з’ява не ёсць небяспечнай, таму што саманазіранне як пачатак самасвядомасці ёсць псіхалагічная падстава для выкрывання сваіх заган, а яе вера - гарантыя перамогі над імі. З уласнымі заганамі мы ўступаем у шлюб і перадаем іх адзін аднаму згодна завету: “Нясіце цяжары адзін аднаго, і... такім чынам выканаеце закон Хрыстовы. Бо хто думае, што ён ёсць нешта, будучы нічым, той ашуквае самога сябе” [Гал 16, 2-3].

Сям’я пачынаецца з “я”, інтэгральнага “Я” Гасподняму. Таму кожны, хто арыентаваны на шлюб, канцэнтруе ўвагу на тых сваіх немачах, якія могуць прычыніць боль і смутку бліжняму, загадзя рыхтуецца да магчымых непаразуменняў. Прыкладаў таму шмат, асабліва ў мастацкім асяроддзі. Узяць хаця б гісторыю кахання лорда Баўльса, ад якога пасля «мядовага месяца» збегла збянтэжаная малая і назвала свайго недарэчнага мужа, вялікага паэта - “звар’яцелым”. Альбо трагедыя вялікага мастака А. М. Пяніні, уцягнуўшага ў свой смяротны лёс адраіўшыхся жонкі і загінуўшага ад яе самагубства дзіцяці.

Апошнім часам мастацкая сацыяма вельмі часта ўзрушваецца бясконцымі колам самагубстваў нарцысцкага кшталту. Так, таленавіты спявак Мурат Насыраў, не адолеўшы свой эмансывізм, скочыў у нікуды разам са сваім “рухомым партрэтам” ідэакамерай - сучаснымі атрыбутамі нарцысізму. Сапраўды, “рыдай кіпарыс, бо зваліўся кедр, бо і фанатэрыя заняпалі” [Зах 11, 2]. Кожны чалавек, які мае талант сужонства як вобраза Бога, мусяць апрацоўваць яго прычэпленства, каб гэты вобраз не быў заняволены бяспрынаснасцю і бессаромнасцю ўласных заган, сіла якіх, як вядома, прапарцыянальная сіле індывідуальных здольнасцей чалавека. Каб блізкія, тым больш дзеці, не сталі заложнікамі непадзельнага эгацэнтрызму бацькоў.

У гэтай сувязі Марына паступае мудра, давяраючы свае асабствы думкі ды індывідуальныя афекты вопытнаму псіхо-

логу. Мяркую, што публікацыя прапанаванага ёю тэму можа стаць карыснай таксама для многіх маладых асоб, не-безуважных да сябе і сваёй сямейнай будучыні. Каб стрымліваць пачварныя імпульсы і пазбегчы асцы дзеля душэўнай раўнавагі ў сям’і, патрэбна іх пераакураваць дзяля дзягностыка. Марына смела і рэчыска выступае псіхалагічную гіпотэзу, што да характару сваёй недахопаў і сексалагічных асаблівасцей параўнаўваіх адмысловы досвед з існуючымі ў навуковай псіхатэрапеўтыцы ведкамі, звяртаецца па экспертным адзнаку да прафесійнага даследніка гэтай галіны свядомасці.

На гледзячы на тое, што нарцысізм адносіцца больш да мужчынскай паталогіі, у надзвычайнай меры ён можа аказацца агульнай немаччу чалавецтва, але ня шмат хто ведае аб ім, таму і не ўсведамляе ў сваёй асобе. Нагадаю, што ў старажытнай Грэцыі існаваў міф аб юнаку-прыгажуну, зачараваным сваім адлюстраваннем у вадзе, закаханым у сябе да марнатраўства і пераўтварэння ў кветку. Вядомы нямецкі псіхолаг Карл Юнг лічыў міфы псіхалагічнымі выявамі падсвядомых патэрнаў, так званых архетыпаў, таямнічых падставаў сусвету. З пункту гледжання псіхааналізу, самазакаханасць, любасць да свайго цела ёсць выява сексуальнай матывацыі як рыса эмацыянальнага недаразвіцця. Хутчэй за ўсё “нарцыс” - юнак, яшчэ не падрыхтаваны да сур’ёзнага шлюбу як сведчання Богага хараства, а не свайго ўласнага.

Сексуальная матывацыя - мудры прыродны механізм, генетычны спосаб захавання і памнажэння богападобных істот. Калі чалавека не вабіць супрацьлеглы пол альбо вабіць як толькі патэнцыяльны глядач яго эратычных дэманстрацый, гэты чалавек па сваёй акцэнтацыі з’яўляецца “нарцысам”, які зусім не думае, што яго штурхае да гэтых дэманстрацый: парушаны генетычны код альбо сардэчная загана. Асалода, якую ён перажывае пры падобнай мадэлі паводзін, ёсць штучная мера кампенсацыі недахопу натуральных сексуальных адносін.

Пэўнай мерай рыс нарцысізму з’яўляецца падлеткавы узрост як амбіцыйная выснова продкаў. Так, Марына ў поле зроку ўласнага псіхааналізу ўводзіць сваю бабулю, якая “ўвесь час распавядала пра сваіх шматлікіх кавалераў”, і маці як дэспатычнага лідэра ў сям’і. Аўтарка прыцягвае да

дыскурсу камуністычнае грамадства, якое выхавала культ “жёнчыны-тружэніцы”, недасягальнай для натуральных мужчынскіх пачуццяў.

Відавочна, што жаночая праява “нарцысізму” належыць больш да сацыяльнага фактару паводзін продкаў. А вось мужчынскі “нарцысізм” мае свае вытокі ў біягенетычным фактары. Так, жанчыну можна пераканаць у яе характэре праз кампліменты, што, між іншым, і зрабіў змей [Быц 3, 1]. Мужчыну ў гэтым сэнсе пераканаць значна цяжэй, пакуль ён сам не адкрые ў сабе бездань жахаў альбо скарб пачуццяў. Праблема смерці і жыцця вырашаецца менавіта там, дзе знаходзіцца гэты “выбарчы цэнтр”, вакол якога наша быццё пэўным чынам арганізуе сябе. Нарцыс у захапленні сваім цэлам страціў самае ядро быцця, яго пазнавальны ідэал, змарнаваў сваю мужчынскую годнасць. Ён прынімае адлюстраваннем як фізічнай скнарлівасцю, яку не адначыма задаволіць водным адлюстраваннем, хіба што апусціцца ў яго ды заняпасці ў бяз’ядраную раслінанасць і стан непрытомнасці.

Апантаны юнак скідае ідэал дасканальнасці за кошт летуценняў калектыўнага падсвядомства, адным з якіх быў паў якога з’яўляецца, паводле К. Юнга, “вясцва”, нават, “скачок у ваду”. Паміж гэтымі дзелямі і зямнымі пахацінствам з цягам часу ўтвараецца сездань – “вясцва дзірка”, што ўсмоктвае самасвядомасць юнака. Дарэчы, беларуска-польскі тэрмін “шмок” азначае змея, дракона, які па-рознаму ўплывае на паводзінную дыферэнцыяцыю. Вобразна кажучы, юнак раскрывае рот і захапленні ад уласнай геніяльнасці. Дзяўчына ж адчыняе рот, каб прывабіць захапленне юнака, укладваючы “забароненыя плады” ў разяўлены рот партнёра [Быц 3, 1]. Абодва – фізічны і псіхалагічны – бакі спакусы і рапна адлюстроўвае беларуская народная думка: “Хадзіў ты ў злочын, каб не дзірка ў роце”.

Даследаванне ўнутранай прасторы асобы выяўляе намеры, матывы і поспех як псіхалагічны цэнтр яе арганізацыі. Намер – гэта патрэба вызначыцца і трымацца пэўнай мадэлі паводзін дзеля характэра асобы Хрыста. Гэтая мадэль выключылае боязь за сваю знешнасць. Хрысціянін мае мадэль Крыжа, некалі пачварную для юдэяў, але магутную для Царквы.

Калі намеры ёсць асэнсаваны механізм дасягнення шчасця як меры накіраванай асобы дык немагчыма паводзіны неасэнсаваны, стылічны механізм актывізацыі падсвядомых сіл асобы, сцільнай дэфект і дэманстрацый, пажадлівай да неадкладнага дасягнення і ўзнагароды. Калі немагчыма паводзіны дасягнуць над намерамі, нарцысізм праяўляе ў “вадабоях” як боязі пакарання.

Каб зразумець розніцу паміж намерамі і немагчымаванай рэакцыяй, паналяжце свае ўласныя адчуванні ў гэты момант. Вы зацікаўлены сустрэчай з псіхалагам? Вы занепакоены станам сямейных адносін? Вы хочаце ласкі і пяшчоты, якая залежыць ад Вашай знешнасці, здароўя і фінансавых становішча? Калі Вы адказалі “так”, то Вамі рухае “матор” - падсвядомы матывы знешняй прывабнасці жыцця. Вы маеце патрэбу ў Божым слове? Успрыманне яго узбагачае Вас новымі ведамі і пачуццямі? Вашы адказы “так” указваюць на намеры дасягнення сямейнага шчасця, пабудаванага на устойлівых пачуццях і паслядоўных учынках, поспех якіх не залежыць ад знешніх аўтарытэтаў і фінансавых абставін.

Псіхалагічныя даследаванні і ўласны досвед паказваюць, што сужонкі, празмерна схільныя да канкурэнцыі як пераймання, вытворнага ад нарцысізму – “не хуже другіх”, – дасягаюць значна меншых поспехаў у сямейным дабрабыце. У той жа час досвед шчаслівых сем’яў сведчыць, што сужонкі з матывацыяй дабрабыту тады маюць поспех, калі не вельмі імкнуцца пераўзысці іншых. Тут мае месца эффект узаемадзеяння, калі два фактары - намеры і матывы - уплываюць адзін на аднаго. У дадзеным выпадку поспех дабрабыту залежыць ад спалучэння самаадданасці (матывацыя) і інтэнцыі (супольны намер). Пры іх недахопе назіраецца цяга да спаборніцтва і канкурэнцыі як выяваў нарцысізму.

